

Do zwierza

Do cze człowiekòwi je zwiérz? Taką búczkã to bë wnetka całą mógł zjesc! I szmórowóną, i pieklã, i gòtowóną. Jakno wórzta, zylc, krwawò, zupa, skwarczi... Jedny nawetka mùsk ùpiekłi zjedzą, a jesz są òblizną! Są taczi, co i **swiniã** pòtrafiã pòdłòżec! Czej chto za wësok knérã dwigò, mòże mù rzeknac, że z nim są *ni mò swiniów pòsóné*. A *dobrò swinia wszëtkò zeżgrze*. Czekawi człowiek *słëchò jak swinia na grzmòt*. Czedë za wiele wëpije – je *ùzarti jak swinia*, a ga òbleczenié nie pasëje – to *leži jak na swini sodłò*. **Krowã** to mòże i zjesc, i wëdojec! Mòże nòprzòdkã wëdojec, a tej zjesc... Ksądz Sëchta pòdòwò, że *gbùr doji krowã za rodzi, a adwòkat za cëce*. Mòże *zdac jak krowa za wëdojenim*. Z mléka skòpicã smaczków wëdò. Joglutë, feñlë – jak gòdòł je-

den piãclatny Jónk. Sërë a... mlëczną zupkã, co to w ni są nudle rozmajité pławią, a téż kòłocz dówò są mòczëc z cëkrã. Mmmm! Leno nen brzëd- czi kòzëch z gòtowónégò mléka je nót scygnąc. Hambùrgerë. Co bë znaczetë hambùrgerë bez krowë czë jinégò bülòszka? Nie bëtobë „ham”. To pewno prawie òd hambùrgerów wżãto są słowò „hamkac”... A z krowëch rogów? Kò są różczy do tobaczi robi! Kùli bë kaszëbskò kùltura stracëła, czejbë nié krowa! A jesz dzãka ni mómë wzorc- owé wëmówienié kaszëbsczégò zwãkù „ù”. Nicht jak òna nie robi mùùùùù... A wiéta, co mò krowa do przewrócaniò òczama? Czej jaczi dzewùs tak robi, mòże mù rzeknac, że *przewòlò slépiama jak na pól zarzniãtò krowa*.

A co to je krowa z brodã? Kò kòza! **Kòzã** téż mòże zjesc, równak òna je znónò z te, że sama wszëtkò mòże przedzegwic. I stòri rechùnk za złé parkòwanié, i spòtrzebòwóną stréflã wùje Lizé- gò, i nawetkã fòliowã reklamówkã z z biedrë czë jinégò lidla. Za òdpisznik (òdkùrzòcz) mòże robic. I trówã przed chëczã zgòli – i w sklepie, i na górze, bò baro lubi na górë są tromòlëc – zeżgrze, co le wlëze. Kòzã téż mòże wëdojec, leno òna na leno dwa cëce chòdzy. Krowa na sztërë: dwa na mlékò, dwa na smiotanã...

Dzël wiãcy mòże pòwiedzec ò kòniu. Czej chto leži na łãce, òdpòcziwò – mòże rzec, że *kònia pòsò*.

DO KÒNIA LEPI NIE
PÒDCHADAC Z TĚLU,
DO BIKA Z PRZÓDKÙ,
A DO GŁUPÉGÒ –
Z ŻÓDNY STRONĚ.
GÒDAJĄ, ŻE KÓN,
DELFIN, SZUR, PIES,
SŁÓN A SWINIA –
TO SĄ NÒMADRZÉSZE
ZWIERZĀTA. ÒKRÓM
DELFINA A SŁONIA –
KASZĚBI MAJĄ
RESZTĀ KRÓTKÒ.

Sadnac na kògò jak na slepégò kònia znaczy òbùrczec gò. **Kón** je barzi do ro- bòtë jak do jedzeniò, chòcò głodny bë *kònia z kòpëtama zjòdł*. *Jak dòsz kòniowi jesc – tak ce bådze wiezc*. Mòże są czło- wiek narobic jak kón, a *pòdarowónémù w zãbë są nie zazérò*. (Pò zãbach jidze są doznac, jak stòrë je kòniskò). Mówią, że *pańskò łaska na bestrim kòniu jezdy*, a czedë ju je nót *spadnac z kònia – to z dobrégò* (zgrzészëc z piãknã biãkã). Nieròz kònik jaczégò ùzartégò w czit kùczra sòm dodóm zawiòzł. A tegò, co gò niòsł na krzepce – zdrzucił na zemiã (tak bëto i z piszącym te słowã).

Kòzdi pies ùgrëze a kòzdi kón kòpnie. Do kònia lepi nie pòdchadac z tĚtu, do bika z przòdkù, a do głupégò – z żòd- ny stronë. Gòdają, że kón, delfin, szur, pies, słón a swinia – to są nòmadrzészë zwierzãta. Òkróm delfina a słonia – Kaszëbi mają resztã krótkò. Kón rozmie-

je, co są do niegò gòdò. Wié, co znaczą kòmeñdë: hije, hùjt-je, czuder, hó, curikò. Mòże mù spòkójno są wëzãlëc ò sercowëch sprawach. *Kón mò wiksi łeb – niech są jiscy*. Pòcygnie wóz. To je prawie baro brëkówné, czej paliwò jidze òstro w górã. Mniészë aùtkò mòże zaprzëgnąc do Baszcki, Lottë cze jiny kónszci gracje. Benzynë nie je nót, leno ówsa, wòdë a słomë do pòsceleniò. Je téż ekòlo- giczny, bò wiatrë bez CO₂ pùszczò, a drëbczi wali sëchùchné, chemiã nijak nieskazóné. Za flot nie jadze. Tak do dwadzësce deptów na minutã. Mòże w tim czasie so pòmeditowac a jaczi bëlny felie- tómk przeczëtac. Abò jajo na mitkò wpùrgnac, co to òno òd kùrë je.

Kùra dówò jaja a miãskò. Z miãska to dò rosół. Smacznëchné są pieklé skrzidëtkã a ùdë. Szmakają téż gòtowóné żòłãdzczi, wãtróbcki. A jaja mògã bëc na mitkò abò na cwiardo, czej są ò gòtowanim za- bòczi. Mòże zrobic téż kògel-mògel, to je roztrze- pac zòttka z cëkrã. Czëstò salmònelka. Z bitëch na sztiwno biãków (òd jajów) – robi są stojãcò piana. Kùra są niese w gniòzdze, czepze w piòskù, gdò- cze a cztò, jak ju są wëniese. Kùra mò czipczci za dzecë, a kùrón to je czipków tatc.

Jesz je chòcle **mëga**, leno ta do niczégò nie je...

TÓMK FÓPKA